Rok XI. We Lwowie dnia 5. listopada 1903. Nr. 45.

GAZETA KOŚCIELNA

Przedpłata: roczna 5 zł. 50 ct.
półroczna 3 » — »
kwartalna 1 » 50 »
Rękopisów przyjętych do druku Redakcya nie zwraca.

PISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM KOŚCIELNYM I SPOŁECZNYM.
ORGAN TOWARZYSTWA WZAJEM. POMOCY KAPŁANÓW.
Wychodzi co czwartku.

Redakcya, Administracya, i Expedycya: Probostwo N. P. M. Śnieżnej, ul. Śnieżna 2.
Inseraty przyjmuje się za opłatą 10 ct. od wiersza petitu.
Reklamacye otwarte wolne są od opłaty pocztowej.

Epistola encyclica.

PIUS PP. X.

venerabiles fratres salutem et apostolicam benedictionem.

(Dokończenie).

Haec quidem, Venerabiles Fratres, fide certa tenemus et expectamus. Attamen non ea impediunt quominus, pro nostra quisque parte, Dei opus maturandum nos etiam curemus: idque, non solum efflagitando assidue: »Exsurge, Domine, non confortetur homo«[1]); verum, quod plus interest, re et verbo, luce palam, supremum in homines ac naturas ceteras Dei dominatum adserendo vindicandoque, ut Eius imperandi ius ac potestas sancte colatur ab omnibus et observetur. — Quod plane non modo officium postulat a natura profectum, verum etiam communis utilitas nostri generis. Quorumnam etenim, Venerabiles Fratres, animos non conficiat trepidatio ac moeror, quum homines videant, partem maximam, dum quidem humanitatis progressus haud immerito extolluntur, ita digladiari atrociter inter se, ut fere sit omnium in omnes pugna? Cupiditas pacis omnium profecto pectora attingit, eamque nemo est qui non invocet vehementer. Pax tamen, reiecto Numine, absurde quaeritur: unde namque abest Deus, iustitia exulat: sublataque iustitia, frustra in spem pacis venitur »Opus iustitiae pax«[2]). — Novimus equidem non paucos esse, qui studio pacis ducti, »tranquillitatis« nempe »ordinis«, in coetus factionesque coalescunt, quae ab »ordine« nominant. Proh tamen spes curasque inanes! Partes »ordinis«, quae pacem afferre turbatis rebus reapse queant, unae sunt: partes faventium Deo. Has igitur promovere necesse est, ad easque quo licebit plures adducere, si securitatis amore incitamur.

Verum haec ipsa, Venerabiles Fratres, humanarum gentium ad maiestatem Dei imperiumque revocatio, quantumvis licet conemur, numquam nisi per Jesum Christum eveniet. Monet enim Apostolus: »Fundamentum

[1]) Ps. IX, 19. [2]) Is. XXXII, 17.

aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus«[1]). Scilicet unus ipse est, »quem Pater sanctificavit et misit in mundum[2]); splendor Patris et figura substantiae eius«[3]), Deus verus verusque homo: sine quo, Deum, ut oportet, agnoscere nemo possit; nam »neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare«[4]). — Ex quo consequitur, ut idem omnino sit »instaurare omnia in Christo«, atque homines ad Dei obtemperationem reducere. Huc igitur curas intendamus oportet, ut genus hominum in Christi ditionem redigamus: eo praestito, iam ad ipsum Deum remigraverit. Ad Deum inquimus, non socordem illum atque humana negligentem, quem »materialistarum« deliramenta effinxerunt: sed Deum vivum ac verum, unum natura personis trinum, auctorem mundi, omnia sapientissime providentem, iustissimum denique legis latorem, qui sontes plectat, praemia proposita virtutibus habeat.

Porro qua iter nobis ad Christum pateat, ante oculos est: per Ecclesiam videlicet. Quamobrem iure Chrysostomus: »Spes tua Ecclesia, salus tua Ecclesia, refugium tuum Ecclesia«[5]). In id namque illam condidit Christus, quaesitam sui sanguinis pretio; eique doctrinam suam ac suarum praecepta legum commendavit amplissima simul impertiens divinae gratiae munera ad sanctitatem ac salutem hominum.

Videtis igitur, Venerabiles Fratres, quale demum Nobis vobisque pariter officium sit demandatum: ut consociationem hominum, a Christi sapientia aberrantem, ad Ecclesiae disciplinam revocemus; Ecclesia vero Christo subdet, Christus autem Deo. Quod si, Deo ipso favente, perficiemus, iniquitatem cessisse aequitati gratulabimur, audiemusque feliciter »vocem magnam de coelo dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnum Dei nostri et potestas Christi eius«.[6]) — Hic tamen ut optatis respondeat exitus, omni ope et opera eniti opus est ut scelus illud immane ac detestabile, aetatis huius proprium, penitus eradamus, quo se nempe homo pro Deo substituit: tum vero leges Evangelii sanctissimae ac con-

[1]) I Cor. III, 11. [2]) Io. X, 36. [3]) Hebr. I, 3. [4]) Math. XI, 27. [5]) Hom. »de capto Eutropio«, n. 6. [6]) Apoc. XII, 10.

silia in veterem dignitatem vindicanda; adserendae altius veritates ab Ecclesia traditae, quaeque eiusdem sunt documenta de sanctitate coniugii, de educatione doctrinaque puerili, de bonorum possessione atque usu, de officiis in eos qui publicam rem administrant; aequilibritas demum inter varios civitatis ordines christiano instituto ac more restituenda. — Nos profecto haec Nobis, Dei nutui obsequentes, in pontificatu prosequenda proponimus, ac pro virili parte prosequemur. Vestrum autem erit, Venerabiles Fratres, sanctitate, scientia, agendorum usu, studio cum primis divinae gloriae, industriis Nostris obsecundare; nihil aliud spectantes praeterquam ut in omnibus »formetur Christus«[1].

Iam quibus ad rem tantam utamur adiumentis, vix dicere oportet; sunt enim de medio sumpta. — Curarum haec prima sunto, ut Christum formemus in iis qui formando in ceteris Christo officio muneris distinantur. Ad sacerdotes mens spectat, Venerabiles Fratres. Sacris namque quotquot initiati sunt, eam in populis quibuscum versantur, provinciam sibi datam norint, quam Paulus suscepisse testatus est amantissimis iis verbis: »Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis«[2]. Qui tamen explere munus queant, nisi priores ipsi Christum induerint? atque ita induerint, ut illud Apostoli eiusdem usurpare possint: »Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus[3]. Mihi vivere Christus est«[4]. Quamobrem, etsi ad fideles omnes pertinet hortatio »ut occurramus in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi«[5]; praecipue tamen ad illum spectat qui sacerdotio fungitur; qui idcirco dicitur »alter Christus«, non una sane potestatis communicatione sed etiam imitatione factorum, qua expressam in se Christi imaginem praeferat.

Quae cum ita sint, quae vobis quantaque, Venerabiles Fratres, ponenda cura est in clero ad sanctitatem omnem formando! huic, quaecumque obveniant, negotia cedere necesse est. Quamobrem pars potior diligentiarum vestrarum sit de seminariis sacris rite ordinandis moderandisque, ut pariter integritate doctrinae et morum sanctitate floreant. Seminarium cordis quisque vestri delicias habetote, nihil plane ad eius utilitatem omittentes, quod est a Tridentina Synodo providentissime constitutum. — Quum vero ad hoc ventum erit ut candidati sacris initiari debeant, ne quaeso excidat animo quod Paulus Timotheo perscripsit: »Nemini cito manus imposueris«[6]; illud attentissime reputando, tales plerumque fideles futuros, quales fuerint quos sacerdotio destinabitis. Quare ad privatam quamcumque utilitatem respectum ne habetote; sed unice spectetis Deum et Ecclesiam et sempiterna animorum commoda, ne videlicet, uti Apostolus praecavet, »communicetis peccatis alienis«[7]. — Porro sacerdotes initiati recens atque e seminario digressi industrias vestras ne desiderent. Eos, ex animo hortamur, pectori vestro, quod coelesti igne calere oportet, admovete saepius, incendite, inflammate ut uni Deo et lucris animorum inhient. Nos equidem, Venerabiles Fratres, diligentissime providebimus ne homines sacri

[1]) Gal. IV, 19. [2]) Gal. IV. [3]) Gal. II, 20. [4]) Philipp. I, 21. [5]) Ephes. IV, 3. [6]) I Tim. V, 22. [7]) Ibid.

cleri ex insidiis capiantur novae cuiusdam ac fallacis scientiae, quae Christum non redolet, quaeque fucatis astutisque argumentis, »rationalismi aut semirationalismi« errores invehere nititur; quos ut caveret iam Apostolus Timotheum monebat, scribens: »Depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt«[1]. Hoc tamen non impedimur quo minus laude dignos existimemus illos e sacerdotibus iunioribus, qui utilium doctrinarum studia, in omni sapientiae genere, persequuntur, ut inde ad veritatem tuendam atque osorum fidei calumnias refellendas instructiores fiant. Verumtamen celare haud possumus, quin etiam apertissime profitemur, primas Nos semper delaturos iis qui, quamvis sacras humanasque disciplinas minime praetereunt, proxime nihilosecius animorum utilitatibus se dedant, eorum procuratione munerum, quae sacerdotem deceant divinae gloriae studiosum. »Tristitia« Nobis »magna est et continuus dolor cordi« Nostro[2]), quum cadere etiam in aetatem nostram conspicimus Ieremiae lamentationem: »Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis«[3]. Non enim de clero desunt, qui, pro cuiusque ingenio, operam forte navent rebus adumbratae potius quam solidae utilitatis; at verum non adeo multi numerentur qui, ad Christi exemplum, sibi sumant Prophetae dictum: »Spiritus Domini unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, praedicare captivis remissionem et coecis visum«[4]. — Quem tamen fugiat, Venerabiles Fratres, quum homines ratione maxime ac liberate ducantur, religionis disciplinam potissimam esse viam ad Dei imperium in humanis animis restituendum? Quot plane sunt qui Christum oderunt, qui Ecclesiam, qui Evangelium horrent ignoratione magis quam pravitate animi! de quibus iure dixeris: »quaecumque ignorant blasphemant«[5]. Idque non in plebe solum reperire est aut in infima multitudine, quae ideo in errorem facile trahitur; sed in excultis etiam ordinibus atque adeo in iis, qui haud mediocri eruditione ceteroqui polleant. Hinc porro in plerisque defectus fidei. Non enim dandum est scientiae progressibus extingui fidem, sed verius inscitia, ibi etiam latius pateat fidei defectio. Quapropter Apostolis a Christo mandatum est: »Euntes, docete omnes gentes«[6].

Nunc autem, ut ex docendi munere ac studio fructus pro spe edantur atque in omnibus »formetur Christus«, id penitus in memoria insideat, Venerabiles Fratres, nihil omnino esse caritate efficacius. »Non enim in commotione Dominus[7]). Allici animos ad Deum amariore quodam conatu, speratur perperam: quin etiam errores acerbius increpare, vitia vehementius reprehendere damno magis quam utilitati aliquando est. Timotheum quidem Apostolus hortabatur: »Argue, obsecra, increpa«; attamen addebat: »in omne patientia«[8]. Certe eiusmodi nobis exempla prodidit Christus. »Venite«, sic ipsum alloquutum legimus, »venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam

[1]) I Tim. VI, 20 s. [2]) Rom. IX, 2. [3]) Thren. IV, 4. [4]) Luc. IV, 18—19. [5]) Iud. II, 10. [6]) Math. XXVII, 19. [7]) III Reg. XIX, 11. [8]) II Tim. IV, 2.

vos« [1]). Laborantes autem oneratosque non alios intelligebat, nisi qui peccato vel errore tenerentur. Qanta enimvero in divino illo magistro mansuetudo! quae suavitas quae in aerumnosos quoslibet miseratio! Cor eius plane pinxit Isaias iis verbis: »Ponam spiritum meum super eum; non contendet neque clamabit; arundinem quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet« [2]). Quae porro caritas, »patiens et benigna« [3]) ad illos etiam porrigatur necesse est, qui sunt nobis infesti vel nos inimice insectantur. »Maledicimur et benedicimus«, ita de se Paulus profitebatur, »persecutionem patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecrasmus« [4]). Peiores forte quam sunt videntur. Consuetudine enim alliorum, praeiudicatis opinionibus, alienis consiliis et exemplis malesuada demum verecundia in impiorum partem translati sunt: attamen eorum voluntas non adeo est depravata, sicut et ipsi putari gestiunt. Quidni speremus christianae caritatis flammam ab animis caliginem dispulsuram atque allaturam simul Dei lumen et pacem? Tardabitur quandoque forsitan laboris nostri| fructus; sed caritas sustentatione nunquam defatigatur, memor non esse praemia a Deo proposita laborum fructibus sed voluntati.

Attamen, Venerabiles Fratres, non ea Nobis mens est, ut in toto hoc opere tam arduo restitutionis humanarum gentium in Christo, nullos vos clerusque vester adiutores habeatis. Scimus mandasse Deum unicuique de proximo suo [5]). Non igitur eos tantum, qui sacris se addixerunt, sed universos prorsus fideles rationibus Dei et animorum adlaborare oportet: non marte utique quemque suo atque ingenio, verum semper Episcoporum ductu atque nutu; praeesse namque, docere, moderari nemini in Ecclesia datur praeterquam vobis, »quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei« [6]). — Catholicos homines, vario quidem consilio at semper religionis bono, coire inter se societatem, Decessores Nostri probavere iamdiu bonaque precatione sanxerunt. Institutum porro egregium Nos etiam laudatione Nostra ornare non dubitamus, optamusque vehementer ut urbibus agrisque late inferatur ac floreat. Verumenimvero consociationes eiusmodi eo primo ac potissimum spectare volumus, ut quotquot in illas cooptantur christiano more constanter vivant. Parum profecto interest quaestiones multas subtiliter agitari, deque iuribus et officiis eloquenter disseri, ubi haec ab actione fuerint seiugata. Postulant enim actionem tempora, sed eam quae tota sit in divinis legibus atque Ecclesiae praescriptis sancte integreque servandis, in religione libere aperteque profitenda, in omnigenae demum caritatis operibus exercendis nullo sui aut terrenarum utilitatum respectu. Illustria eiusmodi tot Christi militum exempla longe magis valitura sunt ad commovendos animos rapiendosque quam verba exquisitaeque disceptationes: fietque facile ut, abiecto metu, depulsis praeiudiciis ac dubitationibus, quamplurimi ad Christum traducantur provehantque ubique notitiam eius et amorem; quae ad germanam solidamque beatitatem sunt via. Profecto si in urbibus, si in pagis quibusvis praecepta Dei tenebuntur fideliter, si sacris erit honos, si frequens sacramentorum usus, si cetera custodientur quae ad christianae vitae rationem pertinent; nihil admodum, Venerabiles Fratres, elaborandum erit ulterius ut omnia in Christo instaurentur. Neque haec solum coelestium bonorum prosequutionem spectare existimentur: iuvabunt etiam, quam quae maxime, ad huius aevi publicaspue civitatum utilitates. His namque obtentis, optimates ac locupletes aequitate simul et caritate tenuioribus aderunt, hi vero afflictioris fortunae augustias sedato ac patienter ferent; cives non cupiditati sed legibus parebunt; principes et quotquot rempublicam gerunt, quorum »non est potestas nisi a Deo« [1]), vereri ac diligere sanctum erit. Quid plura? Tunc demum omnibus persuasum fuerit debere Ecclesiam, protui ab auctore Christo est condita, plena integraque libertate frui nec alienae dominationi subiici; Nosque, in hac ipsa libertate vindicanda, non religionis modo sanctissima tueri iura, verum etiam communi populorum bono ac securitati prospicere. Scilicet »pietas ad omnia utilis est« [2]): eaque incolumi ac vigente, »sedebit reapse populus in plenitudine pacis« [3]).

Deus, »qui dives est in misericordia« [4]), hanc humanarum gentium in Christo Iesu instaurationem benignus festinet; »non« enim »volentis« opus »neque currentis, sed miserentis est Dei« [5]). Nos vero, Venerabiles Fratres, »in spiritu humilitatis« [6]), quotidiana et instanti prece id ab Eo contendamus ob Iesu Christi merita. Utamur praeterea praesentissima Deiparae impetratione: cui conciliandae Nobis, quoniam has litteras die ipsa damus, quae recolendo Mariali Rosario est instituta; quidquid Decessor Noster de octobri mense Virgini augustae dicando edixit, publica per templa omnia eiusdem Rosarii recitatione. Nos pariter edicimus et confirmamus: monentes insuper ut deprecatores etiam adhibeantur castissimus Dei Matris Sponsus catholicae Ecclesiae patronus sanctique Petrus et Paulus apostolorum principes.

Quae omnia ut rite eveniant et cuncta vobis pro desiderio fortunentur, divinarum gratiarum subsidia uberrime exoramus. Testem vero suavissimae caritatis, qua vos et universos fideles, quos Dei providentia Nobis commendatos voluit, complectimur, vobis, Venerabiles Fratres, clero populoque vestro apostolicam benedictionem amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die 4. octobris MCMIII, Pontificatus Nostri anno primo.

Pius PP X.

KRONIKA KOŚCIELNA.

Coraz milsze skutki rządów liberalno masońskich. — Sprawa świętokradzców w Brügge w Belgii a wyrok trybunału kasacyjnego w Brukseli. — Podróż pasterska biskupa tyraspolskiego Mgra Roppa po Kaukazie. — Konsekracya nowego kościoła w Batum — Jeszcze tego nie było! — Słówko o emancypacyi Urszulanek w Innsbrucku. — Czyżby to za wiedzą było władz duchownych? — w każdym razie nic... trochę ale bardzo za daleko! — Zwycięskie centrum bawarskie wobec nowego ministeryum. — Błędy polityczne dawniejszych

[1]) Math. XI, 28. [2]) Is. XLII, 1 s. [3]) I Cor. XIII, 4. [4]) Ibid. IV, 12 s. [5]) Eccl. XVII, 12. [6]) Act. XX, 28.

[1]) Rom. XIII, 1. [2]) I. Tim. IV, 8. [3]) Is. XXXII, 18. [4]) Ephes. II, 4. [5]) Rom. XI, 16. [6]) Dan. III, 39.

rządów w Bawaryi a zwłaszcza br. — Działalność literacka Kapucyna bawarskiego O. Kathana na polu literatury araukańskiej. — 30-letni jubileusz redaktora ks. Ambrożego Opitza i zasługi tegoż dla katolicyzmu w północnych Czechach — Mnożenie się gmin ewangelickich w Czechach. — Konferencya pokojowa konserwatystów i chrześciańsko społecznych w Tyrolu i pomyślne tejże rezultaty. — Dekret Kongregacyi de Propaganda Fide w sprawie przechodzenia z obrządku greckiego na łaciński. — Arcymason Combes nauczycielem króla włoskiego Wiktora Emanuela II.

Że zdziczenie obyczajów jest tylko wypływem liberalnych ustaw, że rządy ulegając zanadto ideom przewrotu same powodują upadek moralności i zanik szlachetniejszych uczuć, to rzecz pewna... Przed kilku dniami z ogólnem oburzeniem poważnej części obywateli belgijskich spotkał się wyrok trybunału kasacyjnego w Brukseli, wydany w sprawie znieważenia hostyi przez kilku żołnierzy. Skradłszy ją bowiem z kościoła w Brügge i przyniósłszy takową do koszar, wobec kolegów swych znieważyli ją w sposób nie dający się opisać. Sąd wojskowy, który zbrodnię tę świętokradzką rozpatrywał, postąpił jak należało, bo skazał świętokradzców na dotkliwą a słuszną w zupełności karę więzienia. Obrońca zasądzonych — snać mason jak i oni — założył rekurs od wyroku, a trybunał kasacyjny wyrok ten uchylił, sprawę przedłożył nowemu sądowi wojskowemu, który właśnie do życzeń trybunału i liberałów się przychylił, uwalniając winnych zbrodniarzy od wszelkiej odpowiedzialności. Nader interesujące — bo dosadnie sądy z katolików złożone charakteryzujące motywa, godzi się podać do publicznej wiadomości!.. Powiedziano tam bowiem, iż czyn ten wprawdzie jest nagany godny ale w żaden sposób (?!) za karygodny poczytywanym być nie może. Konstytucya belgijska (piękna konstytucya nie ma co rzec!) gwarantuje w zupełności wolność zapatrywań obywateli, a hostya konsekrowana to tylko zwykły przedmiot kultu religijnego i jedynie w tym razie znieważenie jej byłoby karygodnem, gdyby dokonanem zostało w kościele, w tym zaś wypadku znieważono ją poza obrębem kościoła bo w koszarach!.

Piękna logika sądów katolickiej Belgii, które snać dla braku najprostszych wiadomości katechizmowych nie chcą widzieć w konsekrowanej hostyi nic więcej ponad zwykły przedmiot kultu! Lecz jeszcze bardziej oburzającem i wprost wstrętnem jest orzeczenie tegoż sądu, że hostya jako zwykły kawałek opłatka niema żadnej wartości, a zatem i o kradzieży w tym razie mówić nie można!.. Ufać się godzi, że i parlament brukselski większością konserwatywno katolicką od paru lat się chlubiący i konserwatywno-katolickie ministeryum tamtejsze poruszą tę sprawę jak należy i sędziów według swych arcyliberalnych sumień arcymasońskie wyroki wydających, pouczą dosadnie o tem, że co za wiele to i niezdrowo i poszlą w »dobrze na rzecz masonów zasłużony stan spoczynku«!...

Nie zawiodły nas oczekiwania wyrażone w jednej z kronik co do gorliwości iście apostolskiej nowego od roku biskupa tyraspolskiego Mgra Edwarda barona Roppa. Czcigodny ten książę Kościoła wnet po objęciu rządów swej olbrzymiej rozmiarami dyecezyi zwrócił swe ojcowskie oczy i pełne najczulszej miłości serce w stronę nader opuszczonej pod względem religijnym ludności polskiej a więc katolików na Kaukazie. Powtarzać nie będę o stosunkach tamże panujących, boć o tem przed kilku miesiącami w kronice wspomniałem, tu wystarczy dodać, że były one dotąd w najopłakańszym stanie. Polacy tam przy kopalniach naftowych pracujący a i po części stale osiedleni, od lat wielu opieki duchownej kapłanów polskich pozbawieni, bo przez duchowieństwo ormiańskie lub gruzińskie, języka polskiego nie rozumiejące obsługiwani, zobojętnieli prawie zupełnie we wierze i w istocie uważać ich można było za straconych i dla Kościoła i dla ojczyzny. W Mgrze Roppie zesłała im Opatrzność męża i pasterza wymarzonego! Tkliwe Jego serce, niedolę trzódki sobie powierzonej jak najżywiej odczuwające, miłość dla wszelkich spraw Bożych, której dowodów złożył wiele jako proboszcz w Lobawie, skłoniły Go do odbycia uciążliwej podróży pasterskiej na Kaukazie, gdzie od lat 159. nie stanęła stopa biskupa katolickiego, Mgr. Ropp skorzystał z okazyi poświęcenia nowowybudowanej przez p. Zubałowa-Gruzina wspaniałej świątyni w Batumie i jak donosi »Przegląd katolicki« w prawdziwie tryumfalnym pochodzie swym przez Kaukaz potrafił odrazu pozyskać serca wszystkich, pokrzepić ich na duchu i przynajmniej na lat kilkadziesiąt utrwalić nowoożywioną wiarę w tamtejszych katolikach. Świątynia ta wystawiona kosztem 200.000 rubli to wypełnienie przez p. Zubałowa ślubu złożonego przez jego ojca. Tenże posiadacz niewielkiej fortuny przed laty kilkunastu nabył kawałek gruntu w Baku nad morzem Kaspijskiem i przyrzekł wybudować kościół, jeśli na tym gruncie powiedzie mu się kopalnia nafty. Wnet nafta wytrysła przynosząc rodzinie miliony. A że ks. Anzelm Mgebrow dawny proboszcz z Gori a od lat 6. w Batumie pozyskawszy względy konsulów państw europejskich tamże zamieszkałych dążył do wzniesienia kościoła parafialnego w miejsce małej kapliczki nie wystarczającej wcale dla parafii liczącej z górą 3.000 dusz przeważnie Polaków, p. Zubałów syn ofiarował mu swą gotowość w tym względzie, aby w ten sposób ślub ojca urzeczywistnić. Wśród licznie zebranego duchowieństwa obrządku łacińskiego i ormiańskiego (które to ostatnie należy do dyecezyi Artuin pozbawionej biskupa od r. 1885. t. j. od śmierci Mgra Jana Chrzciciela Zacchariana) zabrał się Mgr. Ropp do pracy z niezmordowaną wytrwałością. Konsekracya odbyła się w dniu 4. maja b. r. a już dzień przedtem przybywszy do Batum, pośpieszył On do konfesyonału i spędził w nim bez przerwy pięć godzin, tembardziej, że on sam jeden znał język litewski, a Litwinów penitentów było wielu. Sylwetka podana przez warszawski »Przegląd katolicki«, przypomina mi żywo czasy spędzone z dzisiejszym księdzem biskupem tyraspolskim na ławie szkolnej w uniwersytecie w Insbruku. Snać i »honores non mutaverunt mores«, »zawsze uśmiechnięty, niezmordowany w pracy, przystępny, poważny a nawet surowy, gdy potrzeba i gdy chodzi o sprawę Bożą, porywa serca wszystkich, co go otaczają«.

Takim był przed laty 15. takim pozostał i dziś — cześć mu za to!!. Na spowiedzi, przemowach polskich, niemieckich francuskich, rosyjskich i litewskich, na konsekracyi, na bierzmowaniu, na naradach z duchowieństwem, wicegubernatorem Kaukazu jenerałem Draginem, konsulami, przedstawicielami różnych instytucyi świeckich zeszedł czas pobytu Mgra Roppa w Batumie, tak że literalnie nie miał chwilki wolnej na wytchnienie. Widocznie pamięta zacny ks. biskup owe upomnienia i hasła czcigodnych naszych profesorów: »żywot człowieka krótki a czynności bardzo wiele, więc czasu do stracenia niemasz wcale«.

W czasie uczty prześliczne było przemówienie pułkownika Segerowa-Gruzina katolika, w którem prosił Biskupa, by tenże raczył zapewnić Ojca św., że »na granicy dwóch światów jest katolików wielu, którzy czczą i miłują Głowę Kościoła nie gorzej nad najlepszych Rzymian«. Dzielny w swej treści był i toast ks. Biskupa, z życzeniem, by doczekał chwili, w której i dzwony nowej świątyni w Batum i z wieżycy nowej cerkwi św. Bazylego w Moskwie będą wzywały jednakowo do modlitwy w myśl słów Chrystusa o jednej owczarni i jednym pasterzu. W końcu wyświęciwszy trzech kapłanów i jednego minorytę obrządku ormiańskiego, żegnany ze łzami przez kolonię katolicką po dokonanem a w plony obfitem żniwie łask Bożych, czcigodny żniwiarz podążył dalej w dzikie góry Kaukazu do Kutaisu, Gori, Suchum Kale i Baku, aby i tam zasłużyć dla siebie nagrodę za gorliwą pracę w winnicy Pańskiej przyrzeczoną!

Z Innsbrucka dochodzą wieści, które w gronie kobiet emancypantek (ale zastrzegam się z góry, że chyba tylko w tem szanownem gronie) prawdziwą wywołują radość.. Oto właśnie z początkiem tegoż roku szkolnego ujrzano w murach uniwersytetu tamtejszego cztery Urszulanki a to znaną poetkę i przełożoną klasztoru Urszulanek z Insbrucka

M. Wincentę Neusee, Boromeę Kathrein, Różę Merler i Maryę Chantal-Dupeu jako słuchaczki wydziału filozoficznego... Nie do uwierzenia to w rzeczy samej i gdybym od wiarygodnych świadków nie miał potwierdzenia tego w dziejach zakonów niebywałego faktu a zarazem zbyt ryzykownej próby emancypacyjnej dla zakonnic, zwłaszcza mających jak Urszulanki klauzurę papieską, myślałbym, że to zwykła dziennikarska mistyfikacya, polująca jedynie na zniesławienie zakonu katolickiego!.., Cóż o tem myśleć? Czyżby w istocie Urszulanki hołdować zaczynały emancypacyi wieku XX.? Czyżby nawet i w tym wypadku postarać się umiały jakimś niewytłumaczonym sposobem o dyspenzę od klauzury? Całkiem chyba inny cel miała św. Aniela Merici, Urszulanek założycielka, dla swej skromności i świętej prostoty gołębicą zwana, gdy gromadziła około siebie świętobliwe dziewice, aby pozyskiwać je Boskiemu Oblubieńcowi, aby przez nie inne dusze jednać Bogu.

Nie myślała Ona pewno o tem, że w regule przez nią ułożonej tak niebezpieczny kiedyś zrobiony będzie wyłom, iż same jej uczenice narażać się będą przez pobyt wpośród młodych ludzi — ludzi może najgorszych zasad, na pokusy tego świata!.. Boć sądy owych zbyt różowo na świat patrzących, że zakonnice swą obecnością w sali uniwersyteckiej wpłyną na powstrzymanie młodzików od niesmacznych żartów i dowcipów, to są raczej sądami tych, którzy o praktyce życia nic mają najmniejszego pojęcia!.. Wiem o tem, że uczciwi a religijni Tyrolczycy na to nowe zanadto postępowe zjawisko ze zgorszeniem patrzeć będą.. I słusznie!...

Po pięciokwartalnej przerwie zgromadził się znów sejm bawarski, a 145 jego posłów skupionych w różnych obozach i frakcyach rozpoczęło swe prace. Centrum pojawiło się tryumfujące, boć znaczna zmiana polityczna, która się dokonała przy końcu zeszłorocznej sessyi sejmowej, to wyłączna jego zasługa Odwetem za danie dymissyi uczciwemu ministrowi oświaty i wyznań p. von Landmannowi to spowodowany przez centrum upadek liberalnego gabinetu barona Crailsheima. Przypomną sobie może czytelnicy kronik, jakto ten liberał-premier bawarski zachował się w sposób nielicujący z powagą męża stanu wobec hecy urządzonej przez profesorów uniwersytetu w Würzburgu przeciwko wspomnianemu ministrowi oświaty. To widoczne popieranie liberalno-radykalnej kliki profesorskiej oburzyło do żywego katolików Bawaryi i ci na zgromadzeniach i wiecach zażądali od centrum jak najenergiczniejszego wystąpienia. Znane telegramy wysyłane do kanclerza niemieckiego, zbytnie uprawianie przez Crailsheima polityki prusofilskiej, mowy jego stwierdzające, iż o wiele wyżej ponad króla bawarskiego stawia »wielkiego cesarza«, przenoszenie sztandaru czarno-biało-czerwonego ponad niebiesko-biały bawarski, słowem dążności Crailsheima do zepchnięcia Bawaryi »w kąt« spowodowały, że opozycya centrum rychlej odniosła skutek, aniżeli się spodziewano. Crailsheim »poszedł w senatory« a miejsce jego zajął baron Podewils. Tenże przez miesięcy kilka stojąc na czele rządu bawarskiego usiłuje stać ponad stronnictwami, a głównym jego celem było przeprowadzenie porozumienia wzajemnego między walczącemi partyami. Centrum ofiarowało mu w tym względzie swe usługi, zastrzegłszy jednak z góry, że od zasad swych nie odstąpi ani na krok. Za czasów Crailsheima doszło już nawet do tego, że dzienniki urzędowe piętnowały katolickich urzędników mianem zdrajców państwa, a t. z. ultramontanie byli wykluczeni od wszelkich wyższych urzędów.

Baron Podewils uwzględniając to słuszne żądanie centrum przyrzekł, że te w swym rodzaju iście niesłychane w kraju prawie wyłącznie katolickim nadużycia uchyli, i liberalizmem przesiąkniętą komarylę dworu monachijskiego będzie starał się zwalczać. W nowym ministrze oświaty, którym został Dr. von Wehner, widzą także katolicy bawarscy nieco życzliwszego obrońcę; niewiadomo tylko czy w stanowczej jakiejś chwili nie zawiedzie znowu ich oczekiwań. Słowem w Bawaryi ministerya z ostatnich lat 35 pracowały nad wygładzeniem doszczętnem ducha patryotyzmu z serc poczciwych Bawarczyków, a skierowanie ich uczuć w stronę Berlina. — Crailsheim w tym kierunku objął palmę pierwszeństwa; z wewnętrzną radością czytywał »Neuste Nachrichten« wyszydzające w ostatnich latach w sposób prawie niemożliwy księcia regenta i całą jego rodzinę, bo powiadają wtajemniczeni, że on sam te artykuły inspirował, z dumą spoglądał na wzniesiony za własną inicyatywą pomnik Bismarka nad jeziorem Starnberg, zachowaniem swem wywołał ową aferę w Moskwie, gdzie jeden z książąt bawarskich był zmuszonym publicznie zaprotestować przeciwko danemu sobie w toaście tytułowi wasala; on to wreszcie był spiritus movens znanego z przed lat trzech zakazu wydanego przez księcia regenta członkom dynastyi bawarskiej, którzy mieli zamiar odbyć pielgrzymkę do Rzymu, boć przecie pruskiemu ajentowi Crailsheimowi zwolennikowi pielgrzymek do Berlina, pielgrzymka taka nie mogła przypaść do gustu. Tak więc ministeryum barona Podewilsa ma niełatwe zadanie wyprzątnięcia owej stajni Augiasza, przy pomocy jednak dzielnego centrum powiedzie mu się to łatwo, byleby tylko br. Podevils wytrwał w swoich przedsięwzięciach!

Z pomiędzy bawarskich Kapucynów, którzy przed laty opuścili ojczystą ziemię, aby poświęcić się missyom wśród pogańskich plemion południowej Ameryki, znajduje się O. Feliks Kathan, doktor medycyny i przed wstąpieniem do zakonu kilka lat pracujący jako lekarz w Augsburgu. Ten »znakomity uczony« jak go nawet protestancka prasa nazywa, oddaje się z wytrwałością nawracaniu Indyan araukańskich, w tym też celu przestudyował ich język tak gruntownie, że potrafił już historyę biblijną i katechizm wydać w tymże języku, obecnie zaś opracował gramatykę araukańską wydaną w Valdivii, a tembardziej cenną, iż dotąd istniała jedynie krótka gramatyka hiszpańskiego Jezuity Gabryela de Vega († 1605) i druga niemieckiego Jezuity Bernarda Haverstadta († 1777), jakoteż dykcyonarz niemieckiego Jezuity Andrzeja Febresa rodem z Kolonii. Prezydent republiki chilijskiej i ministrowie, którym O. Kathan dzieło swe ofiarował, nie mogli znaleść słów uznania dla tej tak żmudnej pracy, a tembardziej gdy się dowiedzieli, że już od lat kilku pracuje on także nad wielkim araukańsko-niemieckim słownikiem.

Gdy świat rozmaite obchodzi jubileusze, a jubilaci nieraz sami zdumieni są, słysząc przy tych sposobnościach pochwały za zasługi, jakich nigdy nie mieli, w mieście Warnsdorf w północnych Czechach obchodził w dniu 4. października b. r. jubileusz kapłan, który dla ojczyzny swej i Kościoła niespożyte położył usługi. Ks. Ambroży Opitz, redaktor »Österreichischer Volksztg« i »Reichspost« święcił 30. rocznicę swej redaktorskiej działalności. Pierwszy numer wydanego przezeń dziennika »Nordböhmisches Volksblatt« ukazał się 4. października 1873, a odtąd walczył ks. Opitz z nieustraszoną odwagą w obronie spraw dobrych i uczciwych, opierając się dzielnie burzom politycznego życia i wijąc dla siebie istny wieniec chwały. Nietylko był on redaktorem, ale korzystając ze swych zdolności agitatorskich pojawiła się raz po raz na zgromadzeniach publicznych i stał się rzec można istnym przywódcą politycznym katolików w północnych Czechach. Energia jego, jaką okazał przy zwalczaniu starokatolicyzmu w okolicy Warnsdorfu w latach 1873—80, zapewniła mu wdzięczność wszystkich katolików monarchii. Miał on w ciągu tej 30-letniej wojny swej redaktorskiej i mniej szczęśliwe dla siebie chwile, kilkakrotnie posuwając się może zadaleko w swych niemiecko-narodowych lub antysemickich zapatrywaniach, umiał jednak zawsze w czas się cofnąć, tak że z owych chwil pozostały mu chyba wspomnienia same. Zresztą w życiu dziennikarza i polityka, nieraz słońce za chmurami się kryje, a wtedy musi on sobie powiedzieć: »nie traćwa nadziei, jakoćkolwiek się dzieje, bo i po złej pogodzie, piękny dzień nadchodzi«. Więc też i ks. Opitz z prawdziwą rozkoszą, a pogodnem obliczem i czystem sumieniem patrząc wstecz na przebyte boje znajdzie dla siebie tylko uznanie wszystkich po Bożemu myślących!

Że mylą się wielce ci, którzy założywszy na nos różowo okulary z miną co najmniej profesora z przed lat 200 głoszą, iż niema się czego obawiać ruchu »Los von Rom«, gdyż takowy już przygasa i wnet sam przez się zgasnąć musi zupełnie, wskazują niezbite fakta, bo daty statystyczne. W Czechach utworzono w październiku r. b. nowe dwie samoistne gminy ewangelickie w Warnsdorf i Krammel Obersedlitz. Obecnie więc dyecezya ewangelicka w Czechach składa się z 21. parafii, 6 gmin filialnych, 84. stacyi kaznodziejskich; nadto liczy 10 szkół gminnych o 33 klasach; 20 proboszczów, 35 wikarych i 34 świeckich nauczycieli. Liczba wyznawców wiary ewangelickiej wynosi 35.000. Wspólny list pasterski kiskupów Tyrolu uwieńczony został pomyślnym rezultatem; pod przewodnictwem księcia-arcybiskupa salcburgskiego ks kardynała Jana Katschthalera, w obecności księcia biskupa z Brixen Mgra Szymona Aichnera i wikaryusza generalnego z Trydentu Mgra Józefa Huttera 7. 8. 9. października odbyła się konferencya pokojowa mająca doprowadzić do zgody między stronnictwem konserwatywnem a chrześciańsko-społecznem w Tyrolu. Każde z tych stronnictw wysłało sześciu delegatów; ze strony konserwatystów, wzięli w tej konferencyi udział posłowie: Dr. Teodor Kathrein, Dr. Wackernell, dziekan z Meranu ks. Sebastyan Glatz, proboszcz ks. Chrystyan Schrott, restaurator Alojzy Haueis poseł do parlamentu z IV. kuryi Imst. i Józef von Pretz; z chrześciańsko społecznych; posłowie: Dr. Schorn, Dr. von Guggenberg, proboszcz ks. Steck, poseł do parlamentu z V. kuryi Bozen Józef Schraffl i dwaj redaktorowie Piotr Thaler i Józef Grinner. Na konferencyi tej przyszło wreszcie do ugody i przyjęto następujące trzy zasadnicze punkta: 1. ma się ułożyć wspólny program, dla zredagowania którego wybrano komitet z 4. członków: Dra Wackernella, Dra Schorna, ks. Glatza i ks. Emila Schoepfera profesora teologii z Brixen, który wszedł jako delegat na konferencyę w miejsce chorego Dra von Guggenberga. 2. Na podstawie tegoż wspólnego programu utworzy się w Tyrolu jedno stronnictwo noszące nazwę: »Zjednoczone Stronnictwo katolicko-konserwatywne i chrześciańsko-społeczne«. 3. Katolicko konserwatywni i chrześciańsko-społeczni posłowie pozostaną aż do końca bieżącej kadencyi w swoich dotychczasowych klubach. W ten więc sposób dzięki interwencyi episkopatu tyrolskiego zakończono długoletni, a nader szkodliwy dla spraw Kościoła spór pomiędzy katolikami w Tyrolu, tak że obecnie zjednoczona armia o wiele pewniej kroczyć będzie mogła do zwycięstwa nad coraz bardziej wzrastającą tamże rzeszą wszechniemieckich liberałów i apostatów.

W reskrypcie podpisanym przez kardynała Hieronima Maryę Gotti, a wydanym 14. kwietnia 1903 przez Kongregacyę de Propaganda Fide znajdujemy nader ważne normy w sprawie przechodzenia z obrządku greckiego na łaciński. Powiedziano tamże, że 1. kongregacya nie udzieli w żadnym wypadku pozwolenia na zmianę obrządku bez poprzedniej zgody dotyczących biskupów obu obrządków; 2. to postanowienie obowiązuje także i tych katolików obrządku greckiego, którzy podlegają jurysdykcyi biskupa łacińskiego; 3. dzieci rodziców greckiego obrządku, które w braku kapłana swego obrządku ochrzczone zostały przez kapłana łacińskiego, należą bezwarunkowo do obrządku greckiego; 4. wierni obrządku greckiego, którzy zamierzając zmienić swój obrządek odpadają najpierw od wiary katolickiej, a następnie proszą o przyjęcie na obrządek łaciński, uważani będą za apostatów i jako tacy podlegną karom kościelnym; 5. wiernym, którzy dla ważnych powodów na obrządek łaciński przejść pragną, wolno zwrócić się z tą prośbą do Stolicy Apostolskiej, zawsze jednak z wiedzą swego biskupa.

Nie nadarmo widocznie jeździł Wiktor Emanuel II. do Paryża! Sojusz włosko-francuski, który uzyskał błogosławieństwo wszystkich masonów, poczyna już we Włoszech wydawać swe owoce a Combes, najmłodszy kawaler włoskiego orderu św. Maurycego i Łazarza stał się mistrzem króla Zjednoczonych Włoch. Właśnie w tych dniach ukazał się dekret ministeryum oświaty, którym nakazano wszystkim państwowym władzom szkolnym we Włoszech donosić o każdym poszczególnym wypadku, gdzieby mogło zachodzić podejrzenie, że dyrektorowie szkół prywatnych lub konwiktów nie są dostatecznie przejęci »duchem włoskiej cywilizacyi«. W dekrecie tym powiedziano nadto całkiem otwarcie: »zachodzi obawa, że obce stowarzyszenia lub grupy osób we Włoszech zechcą rozwinąć działalność, która »gdzieindziej« (tj. w państwie rządzonem przez arcymasona Combesa) jest wzbronioną«. A zatem strzał ten wymierzony wprost przeciwko katolikom, bo przeciwko szkołom katolickim, kto wie czy strzał ów nie będzie zapowiedzią świeżego kulturkampfu we Włoszech. W każdym razie charakterystycznem to jest wielce, iż dekret ten jest bezpośrednim skutkiem owej kompromitującej godność królewską podróży do stolicy anarchii.

X. X.

Bibliografia.

»Dzieje biblijne«, opowiedziane w krótkości, przez X. Józefa Boczara. Lwów 1903. Nakład księgarni St. Köhlera. Cena 50 h.

Z każdym rokiem rośnie liczba dzieci pobierających początki religii od rodziców lub nauczycieli świeckich, którzy nie czując się na siłach do uczenia katechizmu, uczą przeważnie tylko historyi biblijnej. Z tego powodu daje odczuwać się potrzeba biblii tak ułożonej, aby mogła służyć nietylko za podręcznik dla dziatwy, ale poniekąd i za przewodnika dla nauczyciela. Czyni temu zadość świeżo wydana, mała ale starannie opracowana, biblijka X. Boczara. Praca ta udała się autorowi bardzo dobrze, bo potrafił uniknąć głównych wad dotychczasowych podręczników. Większość ich jest poprostu zbiorem luźnych powiastek, mniej lub więcej udatnie opowiedzianych, przeładowanych szczegółami, które jeżli jaka myśl przewodnia łączy, to zwykle tak głęboko ukryta, że nietylko dziecko, ale nawet nauczyciel bez pomocy kapłana odnaleźć jej nie potrafi. Biblia X. Boczara wyróżnia się pod tym względem korzystnie, układ jej przejrzysty, sposób opowiadania zwięzły a jasny, jakoteż język przystępny dobrze świadczą o doświadczeniu i pracy autora. Drugą wadą dotychczasowych podręczników jest to, że mijają się z głównym celem nauczania biblii tj. przygotowywaniem dzieci do nauki katechizmu, bo nie tylko nie rozwijają ale nawet nie uwzględniają tego choćby zasobu wiadomości z katechizmu, które każde dziecko już z domu rodzicielskiego wynosi. Wskutek tego można napotkać dzieci, które doskonale znają historyę św Józefa, lecz o Panu Jezusie zapomniały nawet to, czego ich matka nauczyła. X. Boczar uniknął szczęśliwie tej wady, bo z każdego prawie ustępu wysnuwa odpowiednią naukę wiary, tak, że dziecię które przerobi tę biblijkę będzie miało naukę katechizmu bardzo ułatwioną. Wreszcie w dotychczasowych podręcznikach niema żadnych nauk moralnych, żadnej zachęty do dobrego, tak że obecnie nauka biblii, szczególniej udzielana przez świeckie osoby, prawie nie kształci serca dziatwy i pod względem moralnym nie wiele przynosi pożytku. Biblia X. Boczara bezwarunkowo przewyższa w tym względzie swe poprzedniczki, bo szczególniejszą jej zaletą są krótkie lecz serdeczne nauki i upomnienia, gdzie z każdego słowa poznać, że autor zna duszę dziecka i umie do niej przemówić.

Słowem szczerze winszuję autorowi tej pracy, która prawdopodobnie wnet wyruguje biblię fryburską, zbyt co do swej wartości przecenioną a nam na każdy sposób obcą.

Dodaję, że książka X. Boczara nadaje się bardzo do użytku świeckich katechistów, u nas zaprowadzonych, bo i starszy z przyjemnością będzie ją czytał. Sam to u siebie wypróbowałem i dlatego tak usilnie ją polecam. *Ruralis.*

Wiadomości dyecezyalne.

Archidyecezya lwowska ob. łać.

Prezentę na opróżnione probostwo w Starem Siole otrzymał ks. Wawrzyniec Ożga, tamtejszy administrator.

Administratorem w Solce (na Bukowinie) zamianowany ks. Franiszek Łuczko, miejscowy kooperator.

Przeniesieni: ks. Józef Zjawin ze Szczerca do Bokuliniec ad Petlikowce, ks. Jan Dukielski z Puźnik ad Barysz do Szczerca.

Zmarł ks. Kazimierz Michałowski, proboszcz w Solce. Ś. p.

Konkurs na opróżnione probostwo w Solce ogłoszono do 15 grudnia b. r.

Do dzisiejszego numeru dołączamy cennik krajowej pracowni szat i aparatów kościelnych M. Komoniewskiej i J. Głuchowskiej we Lwowie.

Miód-patoka!

Naturalny pod gwarancyą, czysto pszczelny, kuracyjny i deserowy **z własnej pasieki** w blaszankach 5-kilowych **po 6 koron.**

MIÓD DO PICIA wyborny w beczułkach dębowych 4 litrowych **po 5 koron 50 hal.** wysyła cały rok, opłatnie do każdej poczty wszystko za zaliczką:

Pasieka Adama Górskiego

w Siemikowcach poczta Dzwynów.

Przy większym odbiorze znacznie taniej.

Obrazy olejne do ołtarzy, Stacye Drogi Krzyżowej itd.

każdej wielkości, w najlepszem wykonaniu i po cenach najniższych poleca

J. HLÁVKA

artysta-malarz w Pradze, Weinberge, ul. Celakowsky'ego 9.

Najlepsze polecenia. Szkice i obrazy na okaz wysyła opłatnie.

FABRYKA ŚWIEC WOSKOWYCH

EDMUNDA MIKESKI

w Krakowie, ulica Sławkowska l. 25.

poleca swój własny wyrób świec woskowych (Paschały) gładkich i ozdobnych, z bukietami i wyzłacanych, oraz stoczków białych i kolorowych.

Na żądanie posyła się cenniki bezpłatnie.

Skład świec stearynowych po cenach bardzo przystępnych.

SKŁAD i PRACOWNIA SZAT KOŚCIELNYCH

i wszelkich

artystycznych haftów ręcznych

M. KOMONIEWSKIEJ i J. GŁUCHOWSKIEJ

we Lwowie. ul. Akademicka l. 12.

poleca

Ornaty, kapy, dalmatyki, chorągwie, baldachimy, antypedya, tuwalnie, ozdobne stuły, sukienki na cyborium, wszelką bieliznę kościelną i t. d. — od najtańszych do najdroższych.

Restaurowanie gobelin, makat, pasów słuckich i wszelkich starych haftów.

Wszelki haft z naszej pracowni jest **tylko ręczny** i prawdziwie artystycznie odrobiony.

Polecamy również jedwabie, włóczki, złoto, kanwy i wszelkie przybory do haftu.

Mozna jeszcze nabyć i poleca się:

1. *Św. Alfonsa Lig.* Niepokalane Serce Maryi — bardzo pożyteczne czytanki na Maj, opr. 80 h.; na 10 egz. 1, na 100 daje się 20 egz. gratis
2. X Dra Ulaneckiego *Miesiąc Czerwiec*, opr. 1 kor.
3. *Katechizm parafialny* dla wygody kapłana i pożytku wiernych dzieci, jak i dorosłych — opr. 3 kor.
4. *Nauka chrześcijańska* — krótkie, zwięzłe a treściwe nauki katechetyczne — 3 tomy razem opr. 5 kor.
5. *Enchiridion piarum meditationum* — opr. 3 kor.
6. *Nieszpory łacinskie i polskie* — 16 hal.; 100 egz. 14 K.
7. *Cantionale ecclesiasticum* — opr. 5 kor.
8. *Śpiewnik kościelny* ze wszystkimi dodatkami, opr. 8 kor.
9. *Obraz prawdziwego kapłana* w obowiązkach stanu duch., opr. 2 kor.
10. *O duchu i cechach prawdziwej pobożności*, opr. 2 kor.

Tudzież inne na tem miejscu dawniej ogłoszone książki. — Także *erta slip.*

Zgłoszenia przyjmuje:

X. JÓZEF SOKOŁOWICZ,

misyonarz — Kraków, Kleparz l. 19.

KRAKOWSKI ZAKŁAD WITRAŻÓW

prof. Ekielskiego i A. Tucha

Oszklenia artystyczne, okna kościelne malowane na szkle z figurami SS. Pańskich

od najbogatszych aż do najskromniejszych.

Kraków, ulica Wolska l. 36.

Rok założenia 1852. **Rok założenia 1852.**

HANDEL NACZYŃ, SZAT i PARAMENTÓW KOŚCIELNYCH

pod firmą

MICH. DYMET i KONST. URBAN

Lwów — Rynek l. 20.

poleca swój pierwszy i najobfitszy skład towarów doborowych, służących do opatrzenia kościołów i sprzedaje takowe po możliwie najniższych cenach. — Cenniki na żądanie franco.

Najładniejszy wybór

Kielichów, Puszek

J. WYPASEK

we Lwowie ul. Krakowska 5.

poleca Wielebnemu Duchowieństwu swoją odznaczoną medalami srebrnemi

Pracownię brązowniczą

i skład **wszelkich przedmiotów i przyborów** kościelnych **własnego wyrobu**

ze złota, srebra, chińskiego srebra (alpaka), bronzu itd. wykonanych trwale, gustownie, po cenach najumiarkowańszych.

Monstrancyi, Relikwiarzy

Pająków, Lamp

POSADZKI KOŚCIELNE.

Pierwsze Schattauerskie fabryczne Towarz. akcyjne

WYROBÓW GLINIANYCH.

Biuro centralne:	przedtem	Biuro centralne:
Wiedeń I. Seilergasse 14.	C. Schlimp.)	Wiedeń I. Seilergasse 14.

Płyty zendrówkowe na chodniki, podwórza i korytarze klasztorne. Kolorowe płyty na posadzki w stylowej ornamentyce dla kościołów i kaplic. Glazurowane płyty okładkowe do ścian w kuchniach, łazienkach, pralniach i t. d. Rury steingutowe do kanalizacyi; nasady kominowe od pojedynczego do najozdobniejszego wykonania. Wykonano roboty w wielu kościołach i klasztorach, w książęco-arcybiskupim pałacu w Wiedniu itd. **Prospekta i kosztorysy bezpłatnie.**

Wincenty Kuczabiński

Skład przyborów kościelnych i przedmiotów treści religijnej

we Lwowie, ulica Kopernika l. 2.

poleca w wielkim wyborze **ołtarzyki i figury procesyjne (feretrony), chorągwie, baldachiny, kapy, stuły, ornaty i t. p.**

W. Kuczabiński
Lwów, ul. Kopernika 2.

JULIAN KRUCZKOWSKI

artysta malarz

Lwów — ulica Batorego l. 26.

przyjmuje **malowanie kościołów, kaplic itd.** — za skromnem wynagrodzeniem.

Urządzenia kościelne jako to:

Ołtarze, Ambony, Stacye, Boże groby, złóbki, Korpusy Chrystusa Pana, Statuy i t. d.

artystycznie z drzewa wykonane i polychromowane, poleca wielokrotnie premiowana firma

Jana Bapt. Schmalzla

rzeźbiarza i snycerza

w St. Ulrich, — Gröden w Tyrolu.

wysokość w cm.:	20-30	30-40	50	60	70	80
cena w koron.:	20 —	25 —	30 —	37 —	46 —	57 —
wysokość w cm.:	90	100	110	120	130	150
cena w koron.:	62 —	74 —	90 —	100 —	120 —	160 —
wysokość w cm.:	170	200				
cena w koron.:	210 —	290 —				

☞ Cenniki na ołtarze i stacye przesyła bezpłatnie. — Nie odpowiadające przedmioty przyjmuje się napowrót.

W cierpieniach

reumatycznych, gośćcowych i pokrewnych

najlepiej przez WW. PP. lekarzy poleconym środkiem jest

„SAPOMENTHOL“

(Maść Sapomentholowa)

wyrobu aptekarza

Eugeniusza Matuli w Radomyślu koło Tarnowa.

Często już jednorazowe natarcie usuwa cierpienie.

Dostać można po cenie za mały słoik K. 1.40. za duży **5 kor.**, w każdej aptece, jakoteż wysyłka wprost za zaliczką.

Ostrzega się przed naśladownictwami! — Prawdziwy tylko w oryginalnem opakowaniu. — Nazwa, opakowanie i marka ochronna prawnie zastrzeżone. Najwyższe odznaczenie z wystaw: w Paryżu, Londynie, Marsylii i Wiedniu Dyplomy honorowe i medale złote.

Apteka i Laboratoryum chem.-farm. Eugeniusza Matuli
Radomyśl koło Tarnowa.

Handel założony w roku 1789.

Fryderyk Schubuth i Spółka

Lwów, Rynek l. 45.

Herbaty czarne
aromatyczne, silnie naciągające:
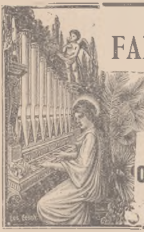
Congo Nr. 1 . ½ kilo 3 k. 80 h.
Souchong Nr. 2 „ „ 4 „ 60 „
Souchong zbioru majowego wyborna . ½ kilo 6 „ — „
Congo Kaisow. najprz. „ 8 „ — „

KAWY znakomite w smaku

Ceylon Nr. 1 . ½ kilo 2 k. 24 h.
„ 2 „ „ [illegible] „ 16 „
„ 3 . „ „ [illegible] „ 08 „
„ 4 . „ „ [illegible]
Gwatemala . „ „ [illegible]
Złota jawa . „ „ [illegible]
Mokka arabska „ „ [illegible]

Najlepsze **okruchy herbaciane** ½ kilo 3 k., 3 k. 60, 4 k. 60.

Opakowania nie zalicza się.

C. k. Nadworna

FABRYKA ORGANÓW

BRACIA RIEGER

W JÄGERNDORF

dostarcza doskonałych i tanich

ORGANÓW KOŚCIELNYCH.

Kupujcie w kraju!

Wspierajcie przemysł krajowy!

Towarzystwo wyrobu i sprzedaży

SZAT LITURGICZNYCH

w Krośnie

zaszczycone medalem srebrnym c. k. Ministerstwa handlu na wystawie lwowskiej w roku 1894.

poleca:

wszelkie przybory liturgiczne i szaty kościelne

z jak najlepszych materyałów po możliwie niskich cenach.

Specyalność do co-dziennego użytku: **Ornaty** po 16 zł., **Kapy** „ 28 „ — we wszystkich kolorach

Bez konkurencyi bo nie dla zysków założone!

Towarzystwem zawiadują:

Rada nadzorcza:

Ks. Marcin Uzarski, prałat i proboszcz w Krośnie.
August Gorayski, właściciel dóbr, poseł na Sejm kraj., Członek Izby Panów, marszałek krośn. etc.
Ks. Leon Sroczyński, proboszcz i kanonik w Jaśle.
Waleryan Stawiarski, właściciel dóbr.
Ks. Edward Janicki proboszcz i kanon. w Jedliczu.
Dr. Jan Kanty Jugendfein, adwokat w Krośnie.

Dyrekcya:

Dr. Feliks Czajkowski, burmistrz w Krośnie.
Henryk Gruszecki, dyrektor kraj. szkoły tkackiej.
Włodzimierz Suryn, dyrektor Kasy zaliczkowej.

Wspierajcie przemysł krajowy!

Kupujcie w kraju!

Własność Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor Ks. Jan Chęciński.

Z drukarni katolickiej, plac Bernardyński l. 2.